

Filozófiatörténet **(AIB 1002, AIB 1002L)**

A tárgy tantervi előírása nappali alapképzésben heti 2 óra előadás, felvehető a meghirdetés félévében. A tárgy vizsgával zárul, kreditértéke: 2 kredit.

Tematika:

1. A preszókratikus görög filozófia kérdésfeltevésai: a kozmosz, arkhé, logosz értelmezései: Herakleitosz. Az eleata bölcelet. Parmenidész a Létezőről.
Irodalom:
Herakleitosz: Múzsái vagy a természetről. Pontos irányítás az élet célja felé. Helikon Stúdió, Bp. 1983. 26-39.o. vagy Görög gondolkodók. 1. Kossuth, Bp. 1992. 31-41.o.
Parmenidész: Töredékei. In: Parmenidész és Empedoklész: Töredékek, Steiger Kornél tanulmányával Gondolat, Bp. 1985. 7-13.o. vagy: Görög gondolkodók id. kiad., 83-92.o.
Steiger K.: A korai görög filozófia néhány alapfogalma. In: Világosság, 1984. 12. sz. 794-800.o.
2. Antropológiai fordulat a görög filozófiában. A szofisták. Szókratész etikai intellektualizmusa.
Irodalom:
Prótagorász töredékei. Gorgiász töredékei. Mindkettő In: A szofista filozófia. Szöveggyűjtemény. Összeáll. és utószó: Steiger Kornél. Atlantisz, Bp. 1993. 9-21., 23-25.o.
Platón: Szókratész védőbeszéde. In: Platón Összes Művei. Európa, Bp. 1984. I. köt. 401-435.o. (A műnek több más kiadása van!)
3. Paltón idea tana, ismeretelmélete és társadalomfilozófiája
Irodalom:
Platón: A lakoma. In: Platón: A lakoma, Phaidrosz. Ikon, Bp. 1994. (Matúra bölcelet) 2-14., 5-67.o. vagy Platón Összes Művei I. köt. 943-1018.o. Kommentált kiadása Atlantisz kiadó, Bp. 2000.
Platón: *Az állam.* Uő.: Összes művei. Id. kiadás II. kötet (VII. könyv)
4. Arisztotelész Platón-kritikája. Anyag és forma, az összetett szubsztanciák. Az okság. Az ember: zoón politikon. Etikája.
Irodalom:
Arisztotelész: Politika. Első könyv. Gondolat, Bp. 1969. 79-107.o. (újabb kiadás is van!)
David Ross: Arisztotelész Osiris, Bp. 1996.
5. A középkori keresztény filozófia ember- és természetszemlélete. Istenbizonyítékok a középkori filozófiában.
Irodalom:
St. Ágoston: műveiből In: Bevezetés a filozófiába. Szöveggyűjtemény. Szerk.: Steiger K. Holnap Kiadó, Bp. 1992. 115-130.o.
Aquinói St. Tamás: Az értelem egysége. Ford., szerk. és kommentálta Borbély Gábor. Ikon, Bp. 1993. 2-10.o. (Matúra bölcelet)
Aquinói St. Tamás: Az öt út. In: Bevezetés a filozófiába... id. kiad. 131-139.o.
6. A kísérleti természettudomány módszertani megalapozása Fr. Bacon filozófiájában. A tudás útjában álló akadályok. Az eliminatív indukció. Az Új Atlantisz.
Irodalom:
Fr. Bacon: Novum Organum. (Részletek) In: Bevezetés a filozófiába... id. kiad. 142-151.o.

7. Az újkori racioonalizmus: R. Descartes filozófiája. Az univerzális kételytől a “cogito ergo sum”-hoz vezető út. A módszer kérdései.
Irodalom:
R. Descartes: Elmélkedések a metafizikáról (részletek) In: Bevezetés a filozófiába... id. kiad. 163-185.o.
R. Descartes: Elmélkedések az első filozófiáról. Atlantisz, Bp. 1994.
R. Descartes: Értekezés a módszerről. Ikon, Bp., 1992. 2-7.o. (Matúra bölcselet)
Altrichter F.: Reneszánsz, reformáció, karteizianizmus. In: Világosság 18. (1977.) 493-500., 608-617., 721-738.o., újranyomva Észérvek az európai filozófiai hagyományban c. könyvében. Atlantisz, Bp., 1993.
8. Az empirizmus. J. Locke ismeretelmélete. G. Berkeley Locke-kritikája. “Esse et percipi”
Irodalom:
J. Locke: Értekezés az emberi értelemről (részletek) In: Bevezetés a filozófiába... id. kiad. 192-206.o.
G. Berkeley: Három párbeszéd Hülász és Philonusz között. In: 4.. 207-212.o.
9. A felvilágosodás filozófiája. Teizmus, deizmus, ateizmus. J-J. Rousseau kultúrkritikája és társadalmi szerződés-elmélete.
Irodalom:
J-J. Rousseau: A társadalmi szerződésről (részletek) In: Bevezetés a filozófiába... id. kiad. 229-237.o.
J-J. Rousseau: A társadalmi szerződésről, avagy a politikai jog elvei (ford. Kis János, szerk.: Ludassy Mária) Pannon Klett, Bp. 1997. 2-10., 12-24.o.
10. A német felvilágosodás. I. Kant filozófiája. A tudás határai: A tiszta ész bírálata. Válasz a kérdésre: Mi a felvilágosodás?
Irodalom:
I. Kant: A tiszta ész kritikája... ill. Mi a felvilágosodás? mindkettő In: Bevezetés a filozófiába... id. kiad. 238-268.o.
I. Kant: Az erkölcsök metafizikájának alapelvei. Raabe Klett, Bp. 1998. A bevezetés... 2-16.o.
11. A klasszikus német filozófia. G. W. Fr. Hegel filozófiai rendszere: az egész az igaz. A dialektika
Irodalom:
Hegel: A filozófiai tudományok enciklopédiájának alapvonalai (részletek) In: Bevezetés a filozófiába... id. kiad. 280-283.o.
12. Alternatívák a Hegel utáni filozófiában: A pozitivizmus, Kierkegaard, Marx.
Irodalom:
In: Bevezetés a filozófiába... id. kiad. 283-300.o.

A kurzushoz ajánlott összefoglaló munkák valamelyikét a felkészüléshez el kell olvasni:

Boros J. – Lendvai L. F. (szerk.): *Bevezetés a filozófia történetébe. A preszókratikusoktól Derridáig.* Osiris, Bp. 2009. 228.o.

Hársing László: *Filozófiai gondolkodás Tahálésztól Gadamerig.* Bíbor, Bp. 2000.

Lendvai L. Ferenc – Nyíri J. Kristóf: *A filozófia rövid története.* Kossuth, Bp. 1974.

(és azóta több kiadás)

Nyíri Tamás: *A filozófiai gondolkodás fejlődése.* Bp. 1991. (Több újabb kiadás)

Dörömbözi János: *Bevezetés a filozófia elméletébe és történetébe.* I-II. köt. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1994.

D. W. Hamlyn: *A nyugati filozófia története.* Holnap, Bp. 1998.

H. J. Störig: *A filozófia világtörténete.* Helikon, Bp. 1998.

SH atlasz: *Filozófia* Springer Hungarica, Bp. 1992.

Dr. habil. Kiss Lajos András
intézetigazgató, főiskolai tanár
Történettudományi és Filozófia Intézet